

REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS I 2021

Fiskeridirektøren har forelagt forslaget til regulering av fisket etter rognkjeks i 2021 for Sametinget, som ledd i gjennomføringen av konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter. Sametingets innspill vil bli lagt ved i sin helhet.

Foreslått regulering legger til rette for samiske interesserer da dette fiskeriet i hovedsak er regulert som et åpent fiskeri som foregår langs kysten i Nordland og Troms og Finnmark.

1 SAMMENDRAG

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre maksimalkvoten på 5 000 kg utilvirket rognkjeksrogn i 2021.

Fiskeridirektøren ber høringsinstansene om innspill vedrørende en eventuell videreføring av dispensasjonsordningen fra maskestørrelsesbestemmelsen i utøvelsesforskriften § 23 i 2021.

Fiskeridirektøren ber høringsinstansene om innspill på om det bør settes ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra forvaltning, næring og salgslag, for å gå nærmere gjennom reguleringen av fisket etter rognkjeks, herunder vurdere behovet for å innføre begrensninger på fisket av rognkjeks sør for Nordland.

Fiskeridirektoratet vil i høst vurdere å sette en administrativ faktor for sesongen 2021 i påvente av målinger og beregning av ny omregningsfaktor.

2 FISKET ETTER ROGNKJEKS I 2020

2.1 OPPSUMMERING AV FISKET I NORDLAND OG TROMS OG FINNMARK

Fisket etter rognkjeks i Nordland og Troms og Finnmark har i 2020 vært regulert med maksimalkvoter på inntil 5 000 kg utilvirket rognkjeksrogn. Deltakervilkårene fra 2019 ble videreført for åpen og lukket gruppe i 2020.

Tabell 1 viser utviklingen i fangst og deltakelse i perioden 2011-2020. Tabellen tar kun for seg fangst omsatt gjennom Norges Råfisklag. Fangst av levende rognkjeks er holdt utenfor.

Tabell 1: Utviklingen i fangst og deltakelse i fisket etter rognkjeks i årene fra 2011 til 2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tilvirket rogn (t)	46	38	27	0	6	0	1	3	9	3
Utilvirket rogn (t)	123	106	113	14	45	65	93	179	264	122
Rund (t)	0	0	0	0	0	0,3	0	253	386	637
Omregnet til utilvirket rogn (t) ¹	180	153	147	14	52	65	94	220	276	220
Omregnet til rund vekt (t) ²	1 205	1 024	982	92	349	434	631	1 475	1 846	1 474
Antall fartøy	174	133	77	10	32	28	55	102	189	218

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

I 2020 ble det levert rognkjeks tilsvarende 220 tonn utilvirket rogn (omregnet). Anbefalt kvote fra HI var 400 tonn utilvirket rogn. Antall fartøy økte med 29 fartøy fra 2019 men totalkvantumet ligger på nivå med 2018. Dersom man fjerner fartøy med kvantum under 100 kg rogn synker deltakelsen fra 169 fartøy i 2019 til 152 fartøy i 2020. Ifølge Råfisklaget var det relativt mange nye båter som kom inn i fisket i 2020 men som ga opp tidlig pga. dårlig vær og arbeidet som følger med et rognkjeksfiske.

Man ser at det i årene 2018, 2019 og 2020 vært levert mer rund rognkjeks enn tidligere. Leveransen av rund rognkjeks økte særlig i 2020, med 251 tonn sammenlignet med 2019. Det er hovedsakelig to kjøpere på Senja som har tatt imot større kvantum rund rognkjeks. Årsaken til økt leveranse av rund rognkjeks kan være flere; Mattilsynets innskjerpede krav til godkjente lokaler for næringsproduksjon, nye aktører i fiskeriet som ikke har erfaringer med rognutilvirkning, samt «gunstig» omregningsfaktor for rund rognkjeks (se kap. 5). Ifølge Råfisklaget har det i 2019 og 2020 vært hhv. 28 og 33 kjøpere som har kjøpt rognkjeksrogn. Til sammenligning var det i 2018 18 kjøpere av rogn, mot 12 året før. Antall kjøpere har økt som følge av MSC-godkjenningen på rognkjeks.

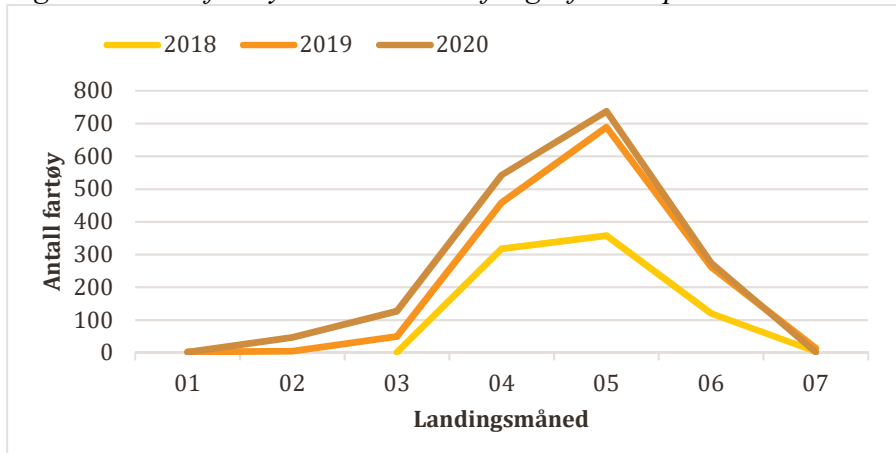
Det meldes om at innsiget kom tidlig år. Det var godt fiske i starten, noe som gjorde at enkelte fartøy nådde kvotetaket forholdsvis tidlig. De fleste fartøyene startet imidlertid opp rundt påsketider, se figur 1 på neste side. Siden dette er et kystnært fiskeri for den minste kystflåten er fiskeriet veldig væravhengig. Som tidligere sesonger har denne sesongen vært preget av mye dårlig vær og strømforhold. Enkelte fiskere meldte om dønninger som skapte problemer med garnene. I tillegg varte torskesesongen lengre pga. godt torskefiske sent i sesongen, oppstart av ferskfiskordningen allerede i april, samt at mange ville bli ferdig med torskekvote på grunn av usikkerhet vedrørende korona. Dette kan ha ført til en lavere deltagelse og lavere kvoteutnyttelse enn forventet ved starten av sesongen.

Figur 1 viser antall fartøy som har levert fangst fordelt på måneder i årene 2018-2020.

¹ Summen av utilvirket rogn (rårogn) = tilvirket rogn omregnet til utilvirket rogn (omregningsfaktor 130/105) * utilvirket rogn).

² Tonn rundvekt inkluderer ikke fangst av rognkall. Omregningsfaktoren fra utilvirket rognkjeksrogn til rundvekt er 6,7

Figur 1: Antall fartøy som har levert fangst fordelt på måneder i årene 2018-2020

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

Som figuren viser var det størst aktivitet i april og mai. Fiskeridirektoratet mottok 2. april en henvendelse fra Sjømat Norge der det ble bedt om at man så på en eventuell økning av maksimalkvoten i fiske etter rognkjeks. Henvendelsen ble begrunnet med bekymring fra industrien om redusert kvantum som følge av at mange fartøy ville redusere innsatsen i rognkjeksfisket på grunn av mye dårlig vær tidligere i sesongen og at de ikke har fisket torskekvoten. Norges Fiskarlag mente det var for tidlig å ta en avgjørelse om økte maksimalkvoter på det tidspunkt. Den 5. mai mottok Fiskeridirektoratet ytterligere en henvendelse fra Sjømat Norge der det ble bedt om at maksimalkvoten ble økt til 7 500 kg utilvirket rognkjeksrogn. Sjømat Norge viste da til at årets fiske etter rognkjeks lå bak utviklingen på samme tid i fjor og at markedssituasjonen for de fleste fiskeslag var svært krevende som følge av koronapandemien. Det var imidlertid rimelig god etterspørsel etter rognkjeks. Det ble videre vist til at flere av fiskerne hadde nådd kvotetaket. Heller ikke da fant Fiskeridirektoratet grunnlag for å øke maksimalkvoten.

Ifølge Råfisklaget går det meste av den norske eksporten til Sverige der rogn blir brukt i kaviarproduksjon. Sverige fungerer også som transittland der mye av rognen blir sendt videre til landene Danmark og Tyskland der den blir bearbeidet. Et mindre kvantum sendes til andre land i Sentral-Europa.

Råfisklaget informerer om at biprodukt fra rognkjeks i økende grad blir tatt vare på. I 2020 er en svært høy andel av fangstene levert rund og skrottene er gått til annen anvendelse, for eksempel ensilasje. På grunn av fremdeles uavklart situasjon vedr. eksport av biprodukt fra rognkjeks til Kina er det hittil ikke eksportert biprodukt ut av landet.

Tabell 2 viser minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2011 til 2020.

Tabell 2: Minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2011 til 2020

	Minstepriser (kr)		Gjennomsnittspriser (kr)	
	Utilvirket rogn kg ³	Tilvirket rogn tønne	Utilvirket rogn kg ³	Tilvirket rogn tønne
2011	39,00	5 600	39,96	8 985
2012	41,00	7 000	43,25	7 727
2013	30,00	4 500	30,00	4 465
2014	31,50	4 700	32,54	Ingen salg
2015	31,50	4 700	31,50	4 700
2016	31,50	4 700	31,50	Ingen salg
2017	34,00	4 700	34,95	4 700
2018	39,00	5 500	52,55	-
2019	47,00 ⁴	7 500	80,95	-
2020	Dynamisk minstepris	7 500	82,61	-

Kilde: Norges Råfisklag per 01.10.20

Som tabellen viser har gjennomsnittsprisen i 2018, 2019 og 2020 økt kraftig, noe som i stor grad kan skyldes økt etterspørsel som følge av MSC-godkjenningen av norsk rognkjeks.

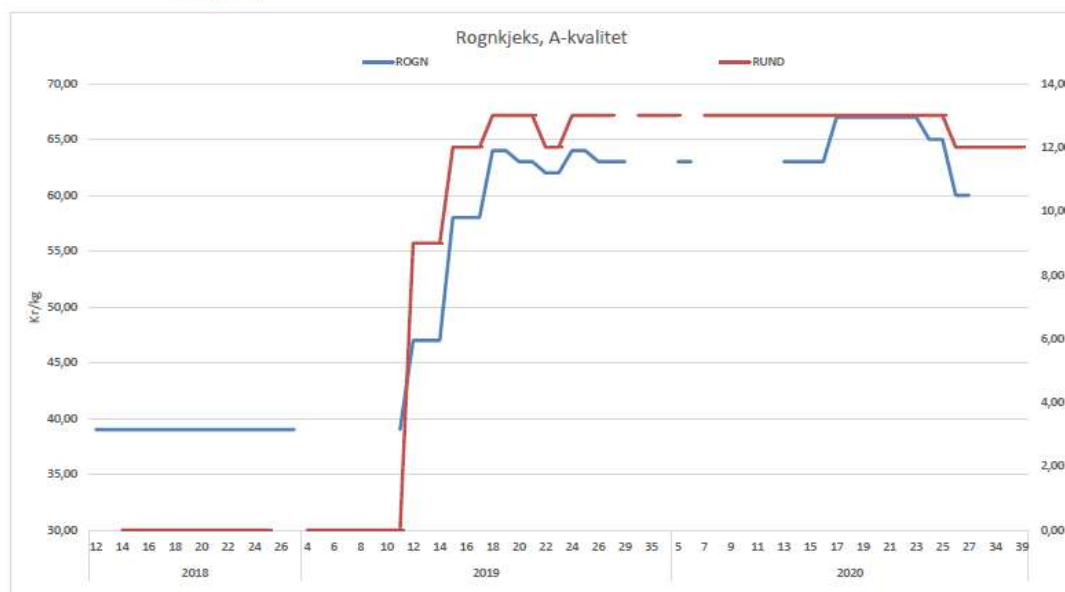
Våren 2019 ble det som en forsøksordning innført dynamisk minstepris for rognkjeksrogn og rognkjeks omsatt rund. Det ble avtalt en minstepris på 47,- kr for rognkjeksrogn gjeldende fra og med 18. mars 2019. Minsteprisen for rognkjeks som ble omsatt rund ble beregnet ved å dividere rognprisen med 5,0. Minsteprisen for sjøtilvirket rognkjeksrogn inngikk ikke i den dynamiske minsteprismodellen og ble satt til 7500 kr pr. tønne. Minsteprisen som i 2019 startet på 47,- kr for utilvirket rogn økte til over 60,- kr i løpet av sesongen. Minsteprisen i 2020 har holdt seg på samme nivå, se figur 2 under.

Figur 2: Effekten av dynamisk minstepris på utilvirket rogn og rund rognkjeks i 2019 og 2020

Historiske minstepriser

Rognkjeks -

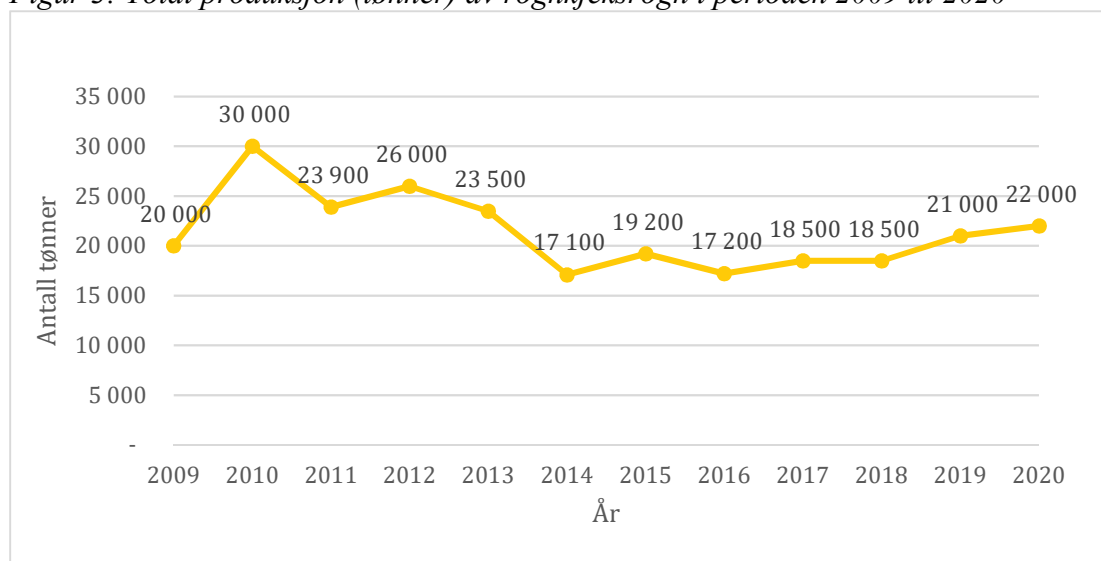
Kilde: Norges Råfisklag per 02.10.20

³ Minsteprisen og gjennomsnittspris for utilvirket rogn er oppgitt i liter i 2001-2005. Etter 2005 er prisen oppgitt i kg.

⁴ Dynamisk minstepris per 18. mars 2019

Figur 3 viser den samlede produksjonen av rognkjeksrogn for Island, Grønland, New Foundland, Danmark og Norge i perioden 2009 til 2020.

Figur 3: Total produksjon (tønner) av rognkjeksrogn i perioden 2009 til 2020

Kilde: Norges Råfisklag

Ifølge Norges Råfisklag har markedet de siste årene hatt en stabil årlig etterspørsel på ca. 20 000 tønner, der Island og Grønland har vært de største produsentene med 8-10 000 tønner hver. Produksjonen hos disse to landene har som i Norge svingt mellom år. Man ser en liten økning i produksjonen for disse to landene fra 2019 til 2020 på 1 300 tønner (fra 18 850 til 20 150 tønner). Norge sin produksjon har de siste årene vært på vei opp etter svake år med 375 tønner i 2015, 460 tønner i 2016, 650 tønner i 2017, 1 670 tønner i 2018 til ca. 2 100 tønner i 2019. I 2020 beregner Råfisklaget at det er produsert ca. 1700 tønner, dvs. en nedgang fra i fjor på ca. 20 %. Man antar et fortsatt lavt kvantum på New Foundland, Sverige og Danmark i 2020. Man beregner et totalt kvantum på ca 22 000 tønner i 2020.

Tabell 3 viser fangst (kjeksjer) fordelt på fartøylengde i perioden 2015-2020.

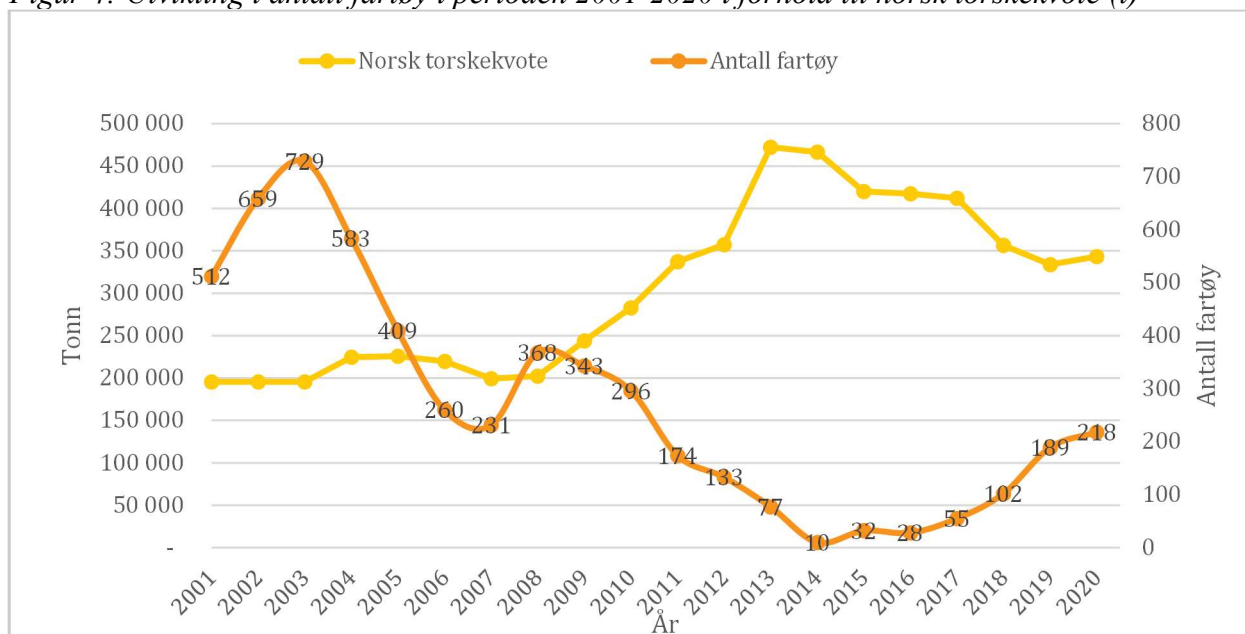
Tabell 3: Fangst (rund vekt) fordelt på fartøy (lengdefordeling) i perioden 2015 – 2020

	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)
Under 7 m	9	118	3	52	11	139	12	145	19	148	16	96
07- 9,9 m	9	115	7	124	16	171	17	197	47	327	40	162
10-12,9 m	10	73	17	258	25	274	69	1 071	116	1 304	139	1191
13 og over	3	42	1	0	2	43	3	54	6	61	22	22
Ikke oppg.	1	1	-	-	1	4	1	6	1	6	1	3
Sum	32	349	28	434	55	631	102	1 473	189	1 846	218	1474

Kilde: Fiskeridirktoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

Figur 4 er en grafisk fremstilling over utviklingen i antall deltagende fartøy (registreringsmerker) i perioden 2001-2020, samt svingninger i norsk torsk kvote. Her inngår også fartøy som har hatt bifangst av rognkjeks i annet fiskeri. Dette slår spesielt inn på antall fartøy over 13 meter da vi vet at det er kun to som deltar i denne gruppen, resten er fartøy med rognkjeks som bifangst.

Figur 4: Utvikling i antall fartøy i perioden 2001-2020 i forhold til norsk torsk kvote (t)

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

I 2003 hadde deltakelsen en topp med hele 729 fartøy som fisket rognkjeks. Siden da har aktiviteten sunket med unntak av en liten økning i 2008 og en marginal økning i 2015. I 2008 deltok det flere fartøy på grunn av høyere maksimalkvoter, større etterspørsel etter rognkjeksrogn, samt at mange fartøy var ferdige med torsk kvoten da rognkjeks fisket startet. Selv om stor etterspørsel i 2010 og 2011 førte til at minsteprisen på slutten av sesongene nærmest ble doblet per tønn tilvirket rogn, var det kraftig nedgang i deltagelsen og levert kvantum. Årsaken til dette knyttes til dårlig vær, dårlig tilgjengelighet, samt at deler av flåten prioriterte å fiske torsk fremfor rognkjeks. I 2012 var minsteprisene høyere enn på mange år, likevel fortsatte nedgangen. I 2013 gikk deltagelsen ytterligere ned, blant annet på grunn av høye torsk kvoter og erfaringen med usikkerhet i markedet og prispress på slutten av sesongen i 2012. Fisket var variabelt, men det var godt fiske på to av de viktigste områdene.

I perioden 2014-2017 var det interesse blant fiskerne til å fiske rognkjeks men kjøperne ville ikke kjøpe rogn på grunn av importørenes krav om miljømerking. Dette gjaldt spesielt det svenske markedet som også var det største. Norge startet da arbeidet med å få rognkjeks miljøsertifisert. Dette arbeidet ble finansiert av Norges Råfisklag, Norges Sjømatråd, Troms Fylkeskommune og Sametinget og sertifiseringen startet høsten 2016. I mars 2017 ble det formidlet fra Marine Stewardship Council at fangst etter 1. mars 2017 kunne lagres for så omsettes med miljøsertifikat når sertifiseringen var ferdig i løpet av sommeren/tidlig høst 2017. Rognkjeks ble MSC-godkjent 9. oktober 2017 med tilbakevirkende kraft. Dette har ført til økt deltagelse.

2.2 FISKET ETTER ROGNKJEKS OG ROGNKALL I HELE LANDET

Tabell 4 viser fangst av rognkall og rognkjeks i årene 2016-2020 over hele landet.

Tabell 4: Fangst i rund vekt (kg) fordelt på art, salgslag og produkttilstand for 2016–2020

ART	Salgslag	Produkttilstand	År				
			2016	2017	2018	2019	2020
Rognkall	Fiskehav SA	Levende	4 204	1 610	497	460	117
		Rund	23			267	60
		Sløyd m/ hode			1		
	Norges Råfisklag	Levende	484	807	568	887	399
		Rund					4 038
	Vest-Norges Fiskesalslag	Rund	11	4		10	
Sløyd m/ hode					14		
Rognkall Totalt			4 721	2 421	1 066	1 638	4 614
Rognkjeks	Fiskehav SA	Levende	2 666	1 155	863	662	307
		Rogn	402	80	464	687	171
		Rund	294	156	780	591	491
		Sløyd m/ hode	90	36	5	115	23
	Norges Råfisklag	Levende	2 714	5 601	9 744	15 439	13 805
		Rogn	433 631	630 777	1 221 451	1 459 898	837 232
		Rund	285		253 148	386 034	636 957
		Sløyd m/ hode		6 587	3 530	32 734	4
	Norges Sildesalgslag	Rund	7 867	7 623	5 614	33 265	3 234
	Surofi	Sløyd m/ hode				19	355
	Vest-Norges Fiskesalslag	Rund	19	1	3	4	5
	Rognkjeks Totalt			447 967	652 018	1 495 601	1 929 448
Totalsum			452 689	654 439	1 496 667	1 931 085	1 497 197

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

¹Skagerakfisk og Rogaland Fiskesalgslag fusjonerte med virkning fra 1.1.2020 og heter nå Fiskehav.

Fangst etter levende rognkjeks og rognkall i 2020 pågår ennå.

Tabell 5: Fangst i rund vekt (kg) fordelt på rognkall og rognkjeks, samt produkttilstand for årene 2016–2020

Fisk	Produkttilstand	Fangstår				2020
		2016	2017	2018	2019	
Rognkall	Levende	4 688	2 417	1 065	1 347	516
	Rund	34	4		277	4 098
	Sløyd med hode			1	14	
Rognkall totalt rund vekt (kg)		4 721	2 421	1 066	1 638	4 614
Rognkjeks	Levende	5 380	6 756	10 607	16 101	14 112
	Rogn	434 033	630 858	1 221 915	1 460 585	837 403
	Rund	8 465	7 780	259 545	419 893	640 687
	Sløyd med hode	90	6 624	3 535	32 868	382
Rognkjeks totalt rund vekt (kg)		447 967	652 018	1 495 601	1 929 448	1 492 583
Totalt rund vekt (kg)		452 689	654 439	1 496 667	1 931 085	1 497 197

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

2.3 BRUK AV ROGNKJEKS INNENFOR HAVBRUK

De siste årene har det vært et større uttak av rognkjeks over hele landet som følge av bruk av rognkjeks (kjeks og kall) til å bekjempe lakselus i oppdrettsnæringen. Rognkjeks beiter på lus i temperaturer ned mot 4 grader, mens berggyllt og bergnebb er mer temperaturfølsomme og derfor mindre egnet til bruk i kaldere områder. Berggyllt og bergnebb blir i hovedsak brukt fra Trøndelag og sørover, mens rognkjeks brukes over hele landet.

Mange oppdrettsanlegg har brukt rognkjeks. Ved bruk av rognkjeks er det yngelen på ca. 7 cm som benyttes. For å produsere yngel bruker man villfanget kjeks og kall som stamfisk. Oppdrettere av rognkjeks ønsker å levere yngel hele året. Det er da behov for tilgang på stamfisk hele året, noe som har ført til at Fiskeridirektoratet de siste årene har mottatt noen søknader om fangst av rognkjeks utenom fangstperioden. Dette gjelder fangst i de regulerte områdene.

Det er også, som en prøveordning, gitt dispensasjon fra bestemmelsen om maskestørrelse i rognkjeksgarn, se kapittel 6.

Tabell 6 viser fangst av levende rognkall og rognkjeks (kg) til bruk i oppdrett fordelt på salgslag for de fire siste årene.

Tabell 6: Fangst av levende rognkall og rognkjeks (kg) til bruk i oppdrett fordelt på salgslag for årene 2017-2020

Art	Salgslag	2017		2018		2019		2020	
		Kg	%	kg	%	kg	%	kg	%
Rognkall	Fiskehav SA	1 610	66,6 %	497	46,7 %	460	34,1 %	117	22,7 %
	Norges Råfisklag	807	33,4 %	568	53,3 %	887	65,9 %	399	77,3 %
Totalt rognkall		2 417	100,0 %	1 065	100,0 %	1 347	100 %	516	100 %
Rognkjeks	Fiskehav SA	1 155	17,1 %	863	8,1 %	662	4,1 %	307	2,2 %
	Norges Råfisklag	5 601	82,9 %	9 744	91,9 %	15 439	95,9 %	13 805	97,8 %
Totalt rognkjeks		6 756	100 %	10 607	100 %	16 101	100 %	14 112	100 %
Totalsum		9 173		11 672		17 448		14 629	

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20.

¹Skagerakfisk og Rogaland Fiskesalgslag fusjonerte med virkning fra 1.1.2020 og heter nå Fiskehav

Det meste av rognkjekskvantumet blir omsatt gjennom Norges Råfisklag. Når det gjelder rognkall omsatte Skagerrakfisk i årene før 2018 størstedelen av kvantumet. Siden da har imidlertid Norges Råfisklag stått for en stor del av omsetningen. Som tidligere år vil man forvente en ytterligere økning av kvantum for 2020 siden dette fiskeriet ikke er ferdig ennå.

Ifølge Fiskeridirektoratets Akvakulturregister var det den 29. september 2020 registrert 48 selskap (kommersielle tillatelser) som til sammen innehar 79 tillatelser for oppdrett av rognkjeks (stamfisk, settefisk og matfisk). Tabell 7 viser antall selskap som har solgt oppdrettet rognkjeks som rensfisk til oppdrettsnæringen.

Tabell 7: Antall selskap, kvantum og verdi på solgt rognkjeks til oppdrett i årene 2013-2019

År	Antall selskap	Kvantum (mill. stk.)	Verdi (mill. kr)
2013	10	1,954	27,717
2014	11	3,457	52,858
2015	17	13,385	237,468
2016	21	15,858	289,169
2017	27	30,286	552,236
2018	24	28,986	601,815
2019	25	38,336	803,978

Kilde: Fiskeridirektoratets Akvakulturregister per 29.09.20.

Tall for 2019 er foreløpige. Fiskeridirektoratet har ikke opplysninger for 2020.

3 BESTANDSUTVIKLING

Havforskningsinstituttet (HI) har siden 1995 gitt råd til fiskeriforvaltningen om anbefalt uttak av rognkjeks.

Frem til 2009 var rådet basert på fangstdata fra noen få utvalgte fiskere. Fra og med 2012 har HI brukt generelle kommersielle fangstdata og vitenskapelig undersøkelse fra Barentshavet. Fra 2018 har HI integrert data fra IESSNS-undersøkelsen som foregår i Norskehavet. Det er da brukt fangstdata fra voksen hunnfisk (over 20 cm) fanget under denne undersøkelsen for å beregne gytepotensialet og 'proxy' for fiskedødelighet.

I 2020 har HI utført et arbeid for å standardisere vurderingen i Barentshavet. Dette arbeidet omfattet omberegning av estimatene og fastsettelse av usikkerhetsmål. I reguleringsmøtet høsten 2019 fremmet Norge Råfisklag et ønske om høstingsregel for denne bestanden. HI har derfor i 2020 utviklet en foreløpig høstingsregel som er som følger:

Hvis begge SBBproxy for Barents- og Norskehavet er over referansenivået (SSBref) så skal TAC økes. Hvis begge SBBproxy er under SSBref skal TAC reduseres. TAC blir endret slik at Fproxy alltid forblir under 5%. Hvis kun en av SBBproxy (det vil si enten i Barents- eller Norskehavet) er over SSBref og den andre under forblir TAC uendret.

Se vedlagte notat for nærmere informasjon om den foreløpige høstingsregelen.

HI skriver i sitt råd at biomassen av rognkjeks i Norskehavet er estimert å være på det historisk høyeste estimerte nivå. Det er imidlertid betydelig usikkerhet heftet ved estimatet. Antall voksen fisk har økt siden 2016, mens antallet yngel synes å ha holdt seg stabilt. I Barentshavet viser det seg å være en motsatt trend, med et synkende antall fisk siden toppen i 2013. Man ser samme tendens både blant antall voksen fisk og yngel, antall yngel er nå på et lavt nivå. HI skriver videre at selv om dekningsområdet til BESS undersøkelsen kun utgjør ca. 1/3 del av IESSNS området er estimatene for Barentshavet lavere enn for Norskehavet.

Bestandstilhørighet av rognkjeks i Norskehavet og Barentshavet er ikke kjent, og kunnskapen om bestandsstruktur og vandringsmønster mellom gyte- og vekstområdene er svært begrenset. Det meste av fisket foregår mellom Lofoten og Varanger. Det er imidlertid ukjent om fisken

som gyter i dette området vandrer fra Barentshavet eller Norskehavet, eller en kombinasjon av disse. Gytepotensialet for bestanden holder seg trygt over referansenivået for Norskehavet men er under referansenivå for Barentshavet.

Med bakgrunn i dette er rådet fra HI at samlet fisket kvantum ikke bør overskride 400 tonn rå rogn. I det verste scenariet (gytefisk (SSB) kommer bare fra Barentshavet) vil fiskedødeligheten (Fproxy) være 5%. I det beste scenariet (både Barents- og Norskehavet bidrar til gytebestandens biomasse (SSB) i Norge) vil den være lik 0,5%.

Når det gjelder forekomsten av rognkjeks sør for Nordland, og Troms og Finnmark kan denne vurderes ut fra estimatene for Norskehavet (IESSNS). Antall rognkjeks er antatt å være på et forholdsvis høyt nivå, med en homogen fordeling langs kysten. HI har så langt ikke gjort noen beregninger med hensyn til fangst av levende rognkjeks i den sørlige delen av Norge.

For ytterligere informasjon, se vedlagte notat fra Havforskningsinstituttet.

4 REGULERINGSTILTAK I 2021

4.1 DELTAKELSESKRITERIER

Det ble i 1998 innført deltagerbegrensning for fartøy på eller over 13 meter største lengde i fisket etter rognkjeks i Nordland og Troms og Finnmark. Kriteriene for å delta i fisket i åpen og lukket gruppe fremgår av den årlige forskrift om deltagelse i kystfartøygruppens fiske (deltakerforskriften).

De siste årene har kun 2 fartøy oppfylt aktivitetskravet for å delta i lukket gruppe, blant annet krav om at fartøyet må være på eller over 13 meter største lengde, samt at eier av fartøyet har fisket og levert rognkjeks med dette fartøyet i et av de tre siste årene. Disse to fartøyene deltok i fisket også i 2020. Til sammenligning var det i 2000 ca. 15 fartøy som tilfredstilte kravet i deltakerforskriften og deltok i dette fisket.

Dersom gjeldende deltakervilkår videreføres i 2021 oppfyller disse to fartøyene kriteriene for å delta i lukket gruppe også i 2021.

4.2 MAKSIMALKVOTE

Siden 2006 har maksimalkvoten vært angitt i kilo utilvirket rognkjeksrogn. Tabell 8 viser maksimalkvotens størrelse, antall fartøy totalt og antall fartøy som har fisket maksimalkvoten i årene 2010–2020.

Tabell 8: Størrelse på fastsatt maksimalkvote, antall fartøy totalt, antall fartøy som har fisket hele maksimalkvoten og hvor stor prosentandel dette utgjør i årene 2010–2020

År	Maksimalkvote	Totalt antall fartøy	Ant. fartøy ferdige med maksimalkvoten	Prosent
2010	2 500 kg	296	39	13,2
2011	2 500 kg	174	17	9,8
2012	2 500 kg	133	18	13,5
2013	3 000 kg	77	24	30,4
2014	3 500 kg	10	0	0,0
2015	3 500 kg	32	0	0,0
2016	4 000 kg	28	3	10,7
2017	4 000 kg	55	5	9,1
2018 ¹	4 000/7 000 kg	102	19	18,6
2019	5 000 kg	189	2	1,1
2020	5 000 kg	218	5	2,3

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister 30.09.20
¹Refordeling i 2018 – antall ferdig med maksimalkvoten på 4000 kg

Man ser at aktiviteten de to siste årene har økt. Tabellen viser imidlertid at det er svært få fartøy som fisket maksimalkvoten på 5 000 kg utilvirket rogn. 5 fartøy i 2020 fisket kvoten på 5 000 kg, mens 7 fartøy fisket mellom 4 000 og 5 000 kg. Fisket startet opp litt tidligere enn i 2019 (se kap. 2.1) men sesongen var preget av dårlig vær, dønninger og mye vind. 3 av 5 som nådde kvotetaket leverte utelukkende rund rognkjeks.

Som tidligere år anbefaler HI for 2021 et maksimalt uttak på 400 tonn rårogn, noe som utgjør ca. 181 tonn mer enn faktisk uttak i 2020. Det var god etterspørsel etter rogn, noe som ifølge Råfisklaget medførte en gjennomsnittspris på 80,95 kr/kg i 2020. De melder imidlertid om at det på slutten av sesongen kom signaler fra markedet om at prisen var falt kraftig. Den høye prisen gjennom sesongen skulle tilsa et større uttak enn hva som faktisk ble resultatet. Det er derfor grunn til å tro at dersom torskesesongen ikke hadde vart så lenge (se punkt 2.1), samt bedre fangstforhold i rognkjeksfisket ville samlet uttak vært større enn hva som faktisk ble resultatet i 2020.

Det er derfor ingen grunn til å forvente en lavere etterspørsel og deltagelse i 2021. Sannsynligheten for at man i 2021 kommer opp mot 2009-nivå der det deltok i underkant av 350 fartøy og levert 425 tonn rårogn (tabell 1) vurderer Fiskeridirektoratet imidlertid ikke som særlig stor. Det har nok vært en del frafall gjennom de årene da fisket lå nede som følge av manglende MSC-godkjenning. Råfisklaget sier at det i år har kommet inn mange nye fartøy, men mange av disse avsluttet fisket tidlig. Dette er et svært krevende fiskeri som krever mye innsats og mange garn for å klare å fiske kvoten.

Et usikkermoment er at det er økt leveranse av rund rognkjeks, noe som med dagens for høye omregningsfaktor vil føre til høyere uttak av rognkjeks per fartøy, for nærmere informasjon se kapittel 5. Fiskeridirektoratet kan, på bakgrunn av erfaringen med fiskeriet og utsiktene fremover, likevel ikke se noen risiko med å videreføre maksimalkvoten på 5 000 kg fra 2020 til 2021.

Fiskeridirektøren foreslår at maksimalkvoten på 5 000 kilo utilvirket rognkjeksrogn i 2020 videreføres i 2021.

4.3 REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS SØR FOR NORDLAND

Fiskeridirektøren viser til kapittel 2.3 om bruk av rognkjeks innenfor havbruk, og kapittel 3 om bestandssituasjonen til rognkjeksbestanden.

Fiskeridirektøren viser til at rognkjeks de siste årene i økt grad har blitt benyttet på nye områder, herunder som renseskjeks i akvakulturnæringen. I den forbindelse mottar Fiskeridirektoratet bekymringsmeldinger knyttet til uttak sør for Nordland, både når det gjelder størrelsen på uttaket, redskaper som benyttes og det at fisket ikke er regulert til en nærmere begrenset periode. Fiskeridirektøren ber derfor høringsinstansene om innspill på om det bør settes ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra forvaltning, næring og salgslag, for å gå nærmere gjennom reguleringen av fisket etter rognkjeks, herunder vurdere behovet for å innføre begrensninger på fisket av rognkjeks sør for Nordland.

Fiskeridirektøren ber høringsinstansene om innspill på om det bør settes ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra forvaltning, næring og salgslag, for å gå nærmere gjennom reguleringen av fisket etter rognkjeks, herunder vurdere behovet for å innføre begrensninger på fisket av rognkjeks sør for Nordland.

5 OMREGNINGSFAKTOR

Kvoten på rognkjeks er gitt i kg utilvirket rogn, og kvoten i 2020 var på 5 000 kg utilvirket rogn. Kvantum rogn blir da estimert ved å dividere vekten av rund rognkjeks med omregningsfaktoren på 6,7.

Som tidligere beskrevet er rognkjeks i økende grad blitt landet i rund tilstand de siste tre årene. Som følge av dette har det kommet frem at den etablerte omregningsfaktoren på 6,7 kan synes å være for høy. Dette medfører at kvantum rogn og dermed kvotefratrekket er underestimert, og øker sannsynligheten for at den anbefalte kvoten blir overfisket.

Den norske omregningsfaktoren for omregning av utilvirket rogn av rognkjeks ble etablert for lenge siden. Data som er samlet inn i andre land gir imidlertid en faktor på mellom 3,28 og 4,00 for dette produktet (Kennedy et al., 2019)⁵. En mulig årsak til dette kan være at det ble benyttet en antakelse om at vektfordelingen mellom kjønnene var 50/50 ved landing i den endelige utregningen av den norske omregningsfaktoren. Da hunnene er langt større enn hannene av denne arten samt at fisket foregår med grovmaskede garn, så er det grunn til å anta at det av den totale landingsvekten er mer enn 90% hunner og mindre enn 10% hanner i landingene. Dermed skulle omregningsfaktoren for dette produktet teoretisk sett ha vært langt lavere.

⁵ Referanse: Kennedy, J., Durif, C. M. F., Florin, A-B., Fréchet, A., Gauthier, J., Hüsey, K., Jónsson, S. Þ., Ólafsson, H. G., Post, S. L., & Hedeholm, R. B. (2019). A brief history of lumpfishing, assessment, and management across the North Atlantic. *ICES Journal of Marine Science*, 76(1), 181-191. <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsy146>

HI mener at omregningsfaktoren benyttet av Norge (og Grønland) er «urealistisk og overvurderer total fangst». Omregningsfaktoren tilsvarer en gonademasse av 15 % mens målinger på fisk har vist at den faktiske gonademassen er på rundt 30 %, tilsvarende et gjennomsnitt på 27-31% av totalvekten. Dette tilsvarer en omregningsfaktor på 3,7-3,3 (se punkt 2.1.3 i vedlagte notat fra HI). HI brukte derfor i sitt bestandsestimat en omregningsfaktor på 3,3 for å estimere biomassen.

Da dette ble oppdaget våren 2020 ble det sendt ut en bestilling til Fiskeridirektoratets regioner om å gjennomføre målinger ved landing av rognkjeks i 2020, dette for å kunne etablere en ny omregningsfaktor for dette produktet. Dette lot seg ikke gjennomføre på grunn av koronaepidemien. Det tas sikte på å utføre slike målinger i 2021.

Tabellen under viser et estimert uttak av rognkjeks basert på fangsttall fra 2020 ved bruk av dagens omregningsfaktor, omregningsfaktor på 3,28 og 4, samt en omregningsfaktor basert på snittet av 3,28 og 4, dvs. 3,64. Området i gult viser dagens uttak.

Tabell 9. Estimert uttak av rognkjeks basert på fangsttall fra 2020 ved bruk av ulike omregningsfaktorer.

Fangst- år	Produkt- tilstand	Konserverings- måte	Rundvekt kg	Ulike omregningsfaktorer utilvirket rogn			
				6,7	3,28	4,00	3,64
2020	Rogn	Fersk/ukonservert	815 320	121 690	121 690	121 690	121 690
		Sukkersaltet	21 912	3 270	3 270	3 270	3 270
	Rund	Fersk/ukonservert	635 869	94 906	193 863	158 967	174 689
		Frossen	1 088	162	332	272	299
Totalt			1 474 189	220 028	319 154	284 199	299 948

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 30.09.20

Konsekvensen av dette er at fartøy som har levert rund rognkjeks har fått en høyere kvote og dermed høyere inntjening enn fartøy som har levert utilvirket eller tilvirket rogn.

En kvote på 5 000 kg utilvirket rognkjeks omregnet til rund rognkjeks med gjeldende omregningsfaktor på 6,7 innebærer en kvote på 33 500 kg rund rognkjeks.

En omregningsfaktor på 3,64 vil tilsvarende medføre en kvote på 18 200 kg rund rognkjeks.

Fiskeridirektoratet vil i høst vurdere å sette en administrativ faktor for sesongen 2021 i påvente av målinger og beregning av ny omregningsfaktor.

6 DISPENSASJON FRA BESTEMMELSENE OM MASKESTØRRELSE I ROGNKJEKSGARN

Fiskeridirektoratet mottok i 2017 henvendelser fra enkelte aktører i næringen som ønsket å fiske med garn med mindre maskestørrelse enn hva forskrift 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen (utøvelsesforskriften) tillater for å kunne få rognkall til bruk ved oppdrett av rognkjeks. I den forbindelse ble det i reguleringsforskriften for rognkjeks for 2018, som en prøveordning, innført en slik dispensasjonsbestemmelse.

Dispensasjonsbestemmelsen ble innført blant annet som følge av at Fiskeridirektoratet oppfattet Havforskningsinstituttet slik at det på daværende tidspunkt ikke var problematisk å innføre en slik dispensasjonsordning. Etter at dispensasjonshjemmelen ble innført i reguleringsforskriften ble det med bakgrunn i denne gitt en dispensasjon i 2018. Denne ble ikke benyttet. Siden Fiskeridirektoratet ikke fikk målt konsekvensen av denne prøveordningen i 2018 ble ordningen videreført til 2019. Det er imidlertid ikke kommet søknader knyttet til denne dispensasjonsadgangen verken i 2019 eller 2020.

Fiskeridirektøren ber høringsinstansene om innspill vedrørende en eventuell videreføring av dispensasjonsordningen fra maskestørrelsesbestemmelsen i utøvelsesforskriften § 23 i 2021.

7 UNGDOMSFISKEORDNINGEN

Etter innføring av stoppdatoer 20. juni og 5. juli, ble ungdomsfiskeordningen avviklet i 2007. Etter anmodning fra Sametinget ble ungdomsfiskeordningen for rognkjeksfiske gjeninnført i 2010. Ordningen er etter dette videreført.

Tabell 10 viser hvor mange ungdommer som har benyttet seg av ungdomsfiskeordningen for rognkjeks siden den ble gjeninnført i 2010.

Tabell 10: Antall deltagere og fangst av utilvirket rognkjeksrogn (kg) i ungdomsfiskeordningen i perioden 2011-2020

År	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ant. deltagere	3	-	1	0	1	-	2	2	2	7
Kvantum (kg)	188	-	209	0	209	-	530	960	577	518

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister 30.09.20

Som tabellen viser har det tidligere vært lite interesse for å delta i denne ordningen i fisket etter rognkjeks. I 2020 ser man imidlertid at 7 ungdommer deltok i denne ordningen. Alle leverte utilvirket rogn. Totaluttaket var imidlertid mindre enn kvoten til hver av ungdommene.

Ungdomsfiskeordningen i 2020 gjelder perioden 15. mai til og med 7. august. Til forskjell fra de andre artene som omfattes av denne ordningen, er fiskeperioden for rognkjeks satt til perioden 12. mai til og med 20. juni vest for 26°Ø, og perioden 12. mai til og med 5. juli i Finnmark øst for 26°Ø.

Innenfor ungdomsfiskeordningen kan det per fartøy og per person fiskes og landes et kvantum som tilsvarer inntil 600 kg utilvirket rognkjeksrogn. Videre må fartøyet være mindre enn 6 meter største lengde.

Dersom ungdomsfiskeordningen blir videreført i 2021 forutsettes det at den også inkluderer rognkjeks. Ungdomsfiskeordningen fastsettes av departementet, og er ikke til behandling i denne sammenhengen.